

T.C.
ORMAN ve SU İŞLERİ BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞU KARADENİZ ORMANCILIK ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BÜLTENİ

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNDE DİKİLİ SATIŞ UYGULAMALARI KONUSUNDA İLĞİ GRUPLARININ GÖRÜŞLERİ

GİRİŞ

Ormanlar, ilk çağlardan beri insanoğlu tarafından çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılmaktadır. Koruma kullanma dengesinin sağlıklı kurulamadığı birçok yerde orman varlığı tahrip edilmektedir.

Ormanlar, ancak ormancılık biliminin gerekleri yerine getirilerek işletildiğinde kendi kendilerini yenileyebilen doğal kaynaklardır.

Devlet orman işletmeleri orman ürünlerinin hasadını, çevrede yaşayan köylülere veya onların kurdukları kooperatiflere yaptırmaktadır. Bu üretim yönteminde; ağaç kesme, tomruklama, bölmeden çıkartıp orman içi depo veya rampalara oradan da satış depolarına taşıma işleri kendilerine birim fiyat (vahidi fiyat) ödenen orman köylüleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Odun hammaddesi üretiminde verimliliğin artırılması, maliyetlerin azaltılması ve piyasa taleplerinin rasyonel biçimde karşılanması amacıyla 1996 yılından sonra dikili satış yöntemi de uygulanmaktadır. Uygulama ile birlikte süreç içerisinde yer alan, farklı beklentilere sahip ilgi ve çıkar gruplarının yönetime dair şikayetleri gündeme gelmeye başlamıştır.

Bu çalışmada; Doğu Karadeniz Bölgesinde dikili satış uygulamalarındaki tarafların (orman köylüleri, yüklenici ve kooperatif yöneticileri ile ormancılık örgütü teknik elemanları) yöntemin işleyişine dair görüşleri alınmış, yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çalışma sırasında, 162 orman köylüsü, 145 yüklenici ve 97 ormancılık örgütü teknik elemanı ile görüşülmüştür. Yöntemin olumlu ve olumsuz gördükleri yanları ile olumsuzlukların giderilmesi için yapılması gerekenler, "H" formu doldurularak ve görüşler puanlatılarak tespit edilmiştir. Tarafların yönetime dair görüşleri, nitel araştırmalarda kullanılan "Betimsel Analiz" esasları kapsamında değerlendirilerek; ekonomik, yasal ve yönetsel, çevresel, sosyal ve teknik olarak beş tema altında sınıflandırılmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dikili satış yönteminin tamamen terk edilmesine dair fikir beyan edenler olmakla birlikte sorunlar, genellikle sürecin işleyişi sırasında yaşanan olumsuzluklar üzerinde odaklanmıştır.

Sorunların bazıları sadece bir tarafın temsilcilerince ifade edilirken bazıları da tüm tarafların ortak sorunu olarak ortaya konulmuştur. Taraflar arasında birçok soruna ortak çözüm önerileri getirilmesi, dikili satış sürecinde ortaya çıkan sorunların çözümünü kolaylaştıracaktır.

Katılımcıların yöntemin işleyişi ile ilgili görüşlerine verdikleri farklı puanlar, yaşadıkları sorunların farklı ağırlıkları olduğunu ortaya koymuştur.

Orman köylülerinin % 63,2'sinin dikili satış uygulamalarından memnun olmadığı anlaşılmıştır. Orman köylüleri; ormanlardan üretim yaparken aşırıya kaçılmamasını, talep edilmesi durumunda dikili satışların tahsisli olarak köylüye

verilmesini, Orman Yasası'ndan kaynaklanan haklarının gözetilmesini, üye oldukları kooperatiflerin desteklenmesini öncelikle talep etmişlerdir. Bir kısım orman köylüsü de dikili satışın bir faydasını görmediklerini, vahidi fiyat yönteminin ıslah edilerek kullanılmasının daha yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Farklı toplum kesimlerinden ve mesleklerden oluşan ve süreç içerisindeki en heterojen grup olan yüklenicilerin % 50'sinin dikili satış uygulamalarından memnun olmadığı belirlenmiştir. Yaptıkları yatırımın uzun vadeli sürekliliğinin garanti edilmesi, üretim maliyetlerinin azaltılması, sigorta yükünün hafifletilmesi, verim yüzdelerinin ve muhammen bedel tespitinin daha doğru yapılması, işi bitirme süresinin yöre koşullarına göre belirlenmesi, ihalelerin şeffaf bir şekilde yapılması, talep ettikleri önemli konulardır.

Köylerde kurulu bulunan kooperatifler dikili satış sürecinde yeteri kadar yer alamamış, yasadan kaynaklanan haklarından tam olarak yararlanamaz bir konuma gelmişlerdir.

Ormanların yönetiminden sorumlu olan ormancılık örgütü teknik elemanları, dikili satış uygulamalarını en fazla benimsemiş taraf olmasına karşın % 38,4'ü işleyişten memnun değildir. Süreci sağlıklı yürütebilmek için başta muhafaza memuru olmak üzere vasıflı personel istekleri en çok dile getirilen konudur. İş bitirme sürelerinin arazi koşullarına göre işletmelerce belirlenmesi, üretim birim maliyetlerini hesaplama formüllerinin güncellenmesi, tahsisli dikili satış fiyatlandırma yönteminin düzenlenmesi, yüklenicilerde aranan koşulların gözden geçirilmesi, ormanların sürdürülebilir yönetimi konusunda orman köylülerinin bilgilendirilmesi diğer talepleri arasındadır.

Dikili satış yönteminde yaşanan sorunların çözümüne yönelik en önemli adım; tarafların bir araya gelerek katılımcı yaklaşım ile sürece ilişkin fikirlerini ortaya koyarak, yöntemin esaslarını belirleyen tamimin yeniden düzenlenmesi olacaktır. Tarafların etkin katılımı ile yapılacak

düzenleme, süreç içerisinde yaşanan pek çok sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır.

Orman kaynaklarına ve o kaynakların üretiminden elde edecekleri gelirlere gereksinim duyan başta yöre halkı olmak üzere, oluşturdukları birlikler kayırılmalı, politika değişikliklerinden zarar görmelerinin önüne geçilmelidir. Bu aşamada üretime verilecek dikili kabuklu gövde hacminin bir kısmının orman köylülerine tahsisinin yapılması gibi çözümler tartışılmalı ve yasal dayanağa kavuşturulmalıdır.

Dikili satış yönteminde, üretimin planlanmasından muhammen bedellerin belirlenmesine kadarki sürece tarafların temsilcilerinin katılması sağlanmalı, bu durum yasal altyapıya kavuşturulmalıdır.

Yüklenicilerin pazarda üstün hale gelmeleri yatırım yapmalarına bağlıdır. Önlerini göyerek yatırım yapabilmeleri, orman teşkilatının belirlediği hedeflerden geriye düşülmemesi, kısa süreli politika değişiklikleri yapılmaması ile sağlanabilir.

Orman köyü kooperatiflerinin süreçte etkin rol oynaması sosyal barışı sağlamak açısından önemli olacaktır. Kooperatiflerin dikili satış sürecinde elde ettikleri orman ürünlerinin pazarlanması konusunda bağlı olduğu üst birlikleri önderlik etmelidir.

Ormanların sürdürülebilir yönetimi konusunda başta orman köylüleri olmak üzere tüm ilgi grupları bilgilendirilmelidir.

Dikili satış uygulamalarının sonuçlarını, ekonomik, çevresel ve teknik anlamda ortaya koymayı amaçlayan ve disiplinler arası işbirliğine dayanan geniş kapsamlı bir araştırma yapılmalıdır.

Yıl: 2008, Teknik Bülten No: 25

Yazışma Adresi: Doğu Karadeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, 61040- TRABZON

Proje Lideri: Dr. Süleyman ALKAN

Proje Yürütücüleri: Hüsni Ali ŞAHİN

Proje Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin AYZ

Tel: (0 462) 230 59 90 - 91

Fax: (0 462) 230 59 92

E-posta: dogukaradeniz@ogm.gov.tr

Web: www.doka.ogm.gov.tr